

Fyrmastbarken Abraham Rydberg (1929-1942)

SKEPPSORDER FÖR BESÄTTNINGEN RYDBERGSGASTARNA

Ship's orders for the Rydberg Crew

Årg. 81
Nr 3

Redaktion
Lars Bergman

Ansvarig utgivare
Sten Gattberg

September
2013

KAPTEN HAR ORDET

Efter sommarens aktiviteter är det dags för höstens. Men först en kort tillbakablick.

Årsmönstring med sedvanligt god uppslutning och sedvanlig ceremoni, därpå hölls årsmötet i Albergets annex. Tavlorna med Rydbergsmotiv skapar maritim stämning.

Årets Hedersplakett tilldelades *Allan Palmer*, riggmästare och befälhavare på briggen *Tre Kronor af Stockholm*. Tyvärr befann sig Allan på annan ort för att utbilda i råttackelsegling. I stället kom tillfället när några Gastar seglade brigg den 3 september.

Lars-Göran Nyström lämnade av till *Jaan Hansson* som 3:e Styrman/Redogörare. Vi tackar "Nypan" för arbetet med kassa och bokföring. *Lars U:son Lundberg* mönstrade lättmatros och hälsas välkommen.

För 100 år sedan seglade *Abraham Rydberg*, den vackra vita stålfullriggaren, ut på sin andra Östersjöexpedition med 120 Rydbergselever från Alberget. I år seglar två Rydbergsgastar, Matilda Dagberg och Nils Langlet, i fullriggaren *Georg Stage*. Glädjande med sådan föryngring!

I år har Gastarna givits tillfälle att segla råtaacklat genom att mönstra i briggen *Tre Kronor*. En upplevelse att få segla brigg för många av oss som ”uppfostrats” i skonare och skonarter. *Tre Kronor* har framgångsrikt deltagit i årets Tall Ships´ Race här i Östersjön.

HMS *Gladan* styr nu syd- för att senare styra västvärt på utbildningsexpedition över Atlanten.

Både *Gunilla* och *Älva* är också ute på Atlanten med sina elever. Ett bevis på att utbildning under segel fortfarande bedrivs. Ett annat exempel på det är bland andra Föreningen Solnaskutans *Constantia*.

Så visst finns det fog för devisen:

REKRYTERA MERA! – ombeds Gastarna göra. Nästa generation är efterfrågad!

Låt minnena av segelfartygen hållas vid liv – slut upp till Backlagsträffarna!

Sten Gattberg

KALENDARIUM

Backlag ostkusten	21 oktober
Manusstopp nästa Skeppsorder	15 november
Backlag ostkusten	18 november

FÖRSTA MAJ ...

...hölls traditionsenlig årsmönstring på Alberget. 27 gästar var närvarande. Ett 15-tal anhöriga och andra gäster var på plats, bland de senare Grosshandels-societetens och Abraham Rydbergs Stiftelses Tommy Adamsson med hustrun Eva och Beckholmens Dockförenings Jan Hedegård med hustru.

En sextett ur Flottans Musikkårs Kamratförening i Stockholm medverkade i ceremonierna med musik och signaler.

Inledningsvis mottog Kapten Sten Gattberg avlämning av Båtsman Lennart Stenberg, varefter fanorna blottades och ”Rydbergsgastarnas sång” avsjöngs med sedvanlig bravur i det soliga och behagligt varma vårvädret.

Kapten hälsade välkommen och bad de närvarande att tänka sig att för hundra år sedan låg här den nymålade tremastade fullriggaren Abraham Rydberg II för att riggas för sin andra sommarexpedition. Hon hade levererats från Bergsunds Mekaniska Varv med stöd av ”Grosshandels-societetens gåfvomedel”. Rydbergska Stiftelses Praktiska Sjömansskola bedrevs här mellan 1882 och 1929.

Efter dekoration av jubelgästar och parentation över avlidna ledde Besättningens Kaplan, Christer Björck, korum.

Riggmästaren och sjöbefälet Allan Palmer tilldelades Besättningens hedersplakett nr 52, men kunde inte närvara för att motta den.

Abraham Rydbergs Stiftelses Tommy Adamsson framträdde och överlämnade en bokgåva till Besättningen.

Därefter troppades fanorna och mönstringsceremonien avslutades med att musikavdelningen spelade Rydbergsgastarnas marsch.

Efter årsmöte i Rydbergsrummet avnjöts lunch i Stöttboden på Beckholmen.

BRIGGSEGLING – HEDERS-PLAKETT

Med säker hand styrde Allan Palmer briggen *Tre Kronor af Stockholm* ut från Stavsnäs den 2 september. Ombord fanns förutom 14 besättningsmedlemmar, Kapten med fyra Gästar och nio övriga passagerare.

Ovädersmolnen hade dragit förbi, solen hade kommit fram och en riktigt frisk nordan mötte på väg mot Kanholmsfjärden. Segel efter segel sattes av den unga besättningen med biträde av oss 14 passagerare.

Sven Dagberg står redo inför vändning

Åke Kindstedt klarar upp förbrassarna

Krysslagen avlöste varandra och snart klarnade tamparnas funktion och placering. I skymningen beslogs seglen rappt av besättningen när vi närmade oss Lådna-Lären.

En sen middag följt av sedvanligt eftersnack. Allan förmedlade spännande och lärorika händelser under årets Tall Ships' Race där *Tre Kronor* placerade sig på en hedrande 2:a plats i klassen för råseglare.

Tisdagsmorgonen väckte oss med sol och svag nordvästlig vind. Före losskastning samlades besättning och passagerare runt Kapten som riktade sig till *Allan Palmer* med en kort beskrivning av motiven till att Allan tilldelas *Hedersplakett nr 52*. Besättning fick samtidigt information om vad Besättningen Rydbergsgastarna är och verkar för.

Tidig morgon

Allan Palmer med sin hedersplakett, Kapten t.v.

Segel sattes – hela stället – och sakta kryssade vi med målet Kastellholmen. Vilken skillnad mot gårdagen. Då krävdes fler villiga händer mot nu betydligt lättare jobb vid skot, brassar, gigtåg och gårdingar. Den byiga och växlande vinden tvingade Allan att då och då starta motorn.

När vi gått igenom Lindalssundet kunde vi segla mot Kodjupet och förbi Vaxholm, där tremastade bramsegelskonaren *Vega* låg förtöjd. I alltmer avtagande vind närmade vi oss Stockholm i värmande sensommarsol och förtöjde vid Kolskjulet på Kastellholmen.

En kort men mycket uppskattad segling var tillända. För briggen väntar en Bottenhavssegling med hamnbesök både på den svenska och på den finska sidan. För oss Gastar väntar höstens första Backlag då vi kan berätta vad vi upplevt.

Sten Gattberg

Några gånger rymde vinden litet

Den siste krigsseileren. Ingvald Wahls historie av Jon Michelet, Gyldendals förlag 2008

Många av oss har väl frustrerat läst bl.a. Terje Fredhs skakande skrifter om de svenska krigsseglarna och hur nesligt många av dem behandlats.

Jag trodde att sjöfartsnationen Norge skulle klarat detta bättre än Sverige, men ack alls icke!

Ingvald Wahl, född 1920, från Hammerfest, går till sjöss 1938 och är ute i stort sett hela VK II. Han går som lämpare och eldare, men även på däck och som skytt för handelsfartygens kanoner. Han upplever otroliga äventyr, från rymningar i New York, bombraider i Antwerpen, gastkramande långsamma konvojer med torpederingar, med både allvarliga frakturer och brännskador som följd, samt minsprängningar. Bra skildrat av författaren, med många citat från Ingvalds egna texter. Han var även med i den första grupp som skulle återuppbygga det av tyskarna i november 1944 helt nedbrända Hammerfest. Han deltog även aktivt i arbetet för krigsseglarnas rättigheter efter kriget.

Förutom detta mycket intressanta, gripande mänsköde, får man även mycket fakta om de 30 000 norska krigsseglare, som var ute i 1000 norska fartyg och som gjorde en mycket väsentlig transportinsats för de allierade. Tusentals sjömän omkom, många kom hem som invalider eller psykiska vrak.

Efter kriget möttes de av usla, snålt beräknade invalidpensioner och mycket stora svårigheter att få ut inestående löner i en lönefond, som byggts upp under hela kriget.

Jag lånade mitt ex. på stadsbiblioteket. Boken var för mig en stor läsupplevelse!

Sverker Westin

PETER STRÖMSNÄS HAR GÅTT UNDER DÄCK

Loggboksföraren i Sydkustens backlag har lämnat däck. Han föddes i Jakobstad i den svenskspråkiga delen av Finland och blev journalist i lokaltidningen. Efter journalistutbildning i Stockholm och År-

hus kom han 1971 till Malmö efter tio år på finska tidningar och anställdes på Sydsvenskans utrikesredaktion, där han pensionerades 2003. Han kom att ägna stort intresse för tidningens bildarkiv och hade en stående söndagsvinjett, ”Ur historiens loggbok”, där han skrev om och illustrerade olika kända och mindre kända segel- och motorfartyg. Alltsedan barndomen hade han ett stort intresse för hav och sjöfart. Han tecknade och målade fartyg och hade bl.a. utställningar i London, Amsterdam, Marbella och New York. Efter en utställning i Malmö blev han inbjuden av dåvarande backlagsförmannen, kapten Skoglund, till en sittning i backlaget där han på sjungande svensk-finska berättade om Gustaf Erikson och ålandsskeppen. Vi blev inbjudna till utställningen och på väggarna hängde tavlor av seglande skepp i olika vädersituationer och stämningsslägen. Speciellt fastnade jag för ett motiv förifrån av clippern *Torrens*. Hon kom för fulla segel mot åskådaren och tycktes segla ut ur väggen. På fönsterväggen framför mig ovanför mitt skrivbord hänger hans målning av *Flying Clipper*. När solen skiner in ger återskenet från den motsatta väggen samma effekt: *Flying* seglar ut mot mig i lysande färger, i sanningen ett fint minne av detta unika skepp och en skicklig marinmålare.

Sin djuphavserfarenhet fick han på en segling från Havanna till Öckerö med *Gunilla*.

I Horta på ön Faial i Azorerna finns på kajerna världens största utomhusvernissage då alla långsegelare målar sina båtar på kajkanterna. Här förevigade han *Gunilla*.

Han hade ett lantställe i Åbo skärgård utan vatten eller elström som var hans plats på jorden. Det var också här han dog efter en längre tids sjukdom, ett par veckor innan han skulle fylla 75 år.

När Sydkustens backlag häromåret drev mot reven var han med ombord när vi slog oss ut mot öppet vatten och till slut lyckades fira vårt 50-årsjubileum. Det finns en dikt av Walter Mitchell ”Tacking Ship off Shore” vars sista vers jag vill tillägna honom. Dikten handlar om hur en råseglare slår sig ut från kusten vid Fire Island Head i hårt väder, osäkert om hon skall gå klar. Hon slår sig ut. Dikten slutar:

*And so offshore let the good ship fly;
Little care I how the gusts may blow.
In my fo'castle bunk, in a jacket dry.
Eight bells have struck, and my watch is below.*

Sov gott och so long, broder!

Tom Sjöholm
Sydkustens backlag

SKONERTDIVISIONEN

I skrivande stund (augusti 2013) ligger *Falken* på Öckerö och *Gladan* i Brest, Frankrike.

Falken har korsat Atlanten fram och tillbaka under 2012-2013 och nu är det *Gladans* tur.

För *Falkens* del har seglationen gått bra och hamnbesöken likaså.

Falkens kadetter mönstrade på sent på kvällen 16 november 2012 och just efter midnatt lättade vi ankar och satte kurs mot St Barth. 21 dagar senare den 7 dec förtöjde vi i Gustavia. Seglationen präglades av lätta eller inga vindar. Som alltid är det tråkigt att ha en tid att passa med ett segelfartyg, vi ville ju inte missa besöket och ceremonierna på St Barth. Max segel så fort det gick och motorkörning när vindarna uteblev. Vi ville så gärna segla hela vägen men efter 4 dagar i stiltje började marginalerna ta slut. Vi var tvungna att stötta med maskin. Trots att vi hade extra bränsle på däck i fem fat var det på ångorna vi förtöjde i Gustavia den 7 december.

Våra 20 elever hade tagit oss hela vägen utan GPS, endast positionering med sextant och död räkning.

Att segla över Atlanten med ett gaffelriggat fartyg är utmanande men inte omöjligt. Nya varianter på segelsättningar och intressanta kompromisser lockar till nytänkande.

Sveriges konsul och ambassadör mötte vid inloppet och ”seglade med” in sista biten.

Vacker parad och ceremoni genomfördes vid invigningen av de två kanonerna som Marinmuseum skickat från Karlskrona.

Från St Barth hade vi ytterligare ca 1000 Nm kvar till Florida och Ft Lauderdale. Strax innan Ft Lauderdale väntade ett kort stopp i Freeport, Bahamas för att hämta upp Sveriges USA-marinattaché Hans Granlund (nu förfångad av kommandör Magnus Lünning) och vår USA-ambassadör Jonas Hafström. Båda seglade med de sista två dygnen till Ft Lauderdale.

Sträckan St Barth – Freeport bjöd på den undanvind vi alla saknat tidigare. Fantastisk fart och energi ombord.

Väl i Ft Lauderdale, eller Port Everglades som hamnen heter, mönstrade eleverna av och flög hem till den svenska julen.

I januari tog *Gladans* nyckelbesättning över och utbildade elever från sjöfartsprogrammet i 5 veckor runt Floridas kust. *Falkens* ordinarie besättning var hemma på ledighet, utbildning och andra ”måsten” som också skall göras.

18 februari mönstrade en ny grupp elever på i Ft Lauderdale, *Falkens* nyckelbesättning var tillbaka

ombord. Eleverna kom från sjöfartsprogrammet i Strömstad.

Efter avslutad introduktion kastade vi loss och seglade ner till Key West där vi förtöjde hos US Coast Guard. Lämnade Key West för segel och satte kurs nordvärt mot Charleston. Ok vind och bra medström var finfint. Även i Charleston förtöjde vi hos kustbevakningen. De var fantastiskt gästvänliga och maken till service har sällan skådats. Charleston var en hamn alla ville ha ett dygn eller två till i.

Från Charleston seglade vi nordvärt mot Chesapeake Bay och Norfolk som första hamn. För de som inte seglat i dessa farvatten måste nämnas vattentemperaturen som plötsligt sjunker från 24 °C till ca 10 °C på två timmar i området vid Cape Hatteras. Och kallare blev det. Vi hann just förtöja i Norfolk när en rejäl storm drog in över hela området. I Norfolk kom marininspektör amiral Jan Törnqvist på besök ombord, detta var en del i amiralens veckolånga besök i USA.

Till Norfolk och *Falken* kom också chefen för Sjöstridsskolan och hans ställföreträdare med syfte att inspektera verksamheten. De seglade med från Norfolk till Annapolis via Quantico/Washington DC. I grundplanen var det meningen att vi skulle förtöja uppe i Washington DC men p.g.a. otillförlitliga djupsiffror i sjökortet stannade vi vid Quantico marinbas istället. Därifrån fick hela besättningen besöka Washington DC och senare det svenska residenset där familjen Hafström bjöd på en mycket trevlig kväll för alla. Att sedan förtöja vid US Naval Academy i Annapolis med vår egen skolchef ombord var helt fantastiskt.

På vägen upp i Chesapeake Bay blev det allt kallare och vid förtöjning i Philadelphia hade vi snö på däck. Inte vad alla tänker sig kanske.

När *Falken* kom till Philadelphia var det nästan på dagen 375 år sedan *Kalmare Nyckel* och *Fågel Grip* seglade upp för Delaware River och det som kom att kallas Nya Sverige.

Tre veckors vila för fartyg och besättning och den 15 april tog vi emot nästa grupp elever, nu från Bernadottegymnasiet i Stockholm. Sedvanlig påmönstring och losskastning den 19 april. Rakt ut i motvind och kuling med kurs på Hamilton, Bermuda. Kuling, lätt kyla och regn, kanske inte det vi tänkt oss men alla bet ihop. Detta var bara början på en tuff resa som ingen väntat sig.

Efter två dagar i hamn lämnade vi Bermuda och satte kurs mot Faial, Azorerna. Nitton dagar senare förtöjde vi i Horta på Faial. Vägen dit präglades av mindre gynnsamma vindar, regn, bränslebrist och haveri på kyl- och frysanläggningen. Besättningen och eleverna gjorde en imponerande insats i att ta *Falken* hela vägen fram och hela tiden hålla humör och moral på topp. Visst var det hemlängtan och annat som stod att läsa i resebrevet, men det fungerade som en ventil hem till anhöriga och vänner.

Det var den tuffaste elevperiod jag själv varit med om och den genomfördes med elever som hade ingen eller ringa sjövana. Vi klarade elevernas flygbuss med sex timmars marginal efter förtöjning.

Mycket väl godkänt allihop.

Nästa elevkull var blivande sjömän i flottan, de hade just avslutat sin grundläggande militära utbildning och skulle genomföra sjömanskapsutbildning ombord. Horta till Rouen Frankrike 31 maj - 11 juni. I Rouen kom nya elever igen, denna gång från Sjövärnsskåren och gymnasieskolor. De skulle ta *Falken* sista biten hem till Karlskrona och slutligen Öckerö.

Vi lämnade Rouen och seglade mot ”Sail Den Helder” som blev första stoppet för denna elevkull. I Den Helder fick vi bl.a. besök av amiral Jonas Haggren. Från Holland seglade vi mot Kielkanalen som passerades natten 25 juni. Den 27 juni förtöjde vi i Örlogshamnen Karlskrona och lämnade över ett litet träd till Marinbaschefen.

Seglationen gick vidare mot Visby 1-3 juli där ”Almedalsveckan” var i full gång. Marinens musikkår spelade för oss vid förtöjningen, mycket uppskattat.

När vi passerat in i Östersjön var samtligas reaktion att ”nu är vi hemma”, och vilken skillnad det är på havet ... Men det var kanske bara som vi inbillade oss. I Visby mönstrade kommandörkapten Anders Friberg på och var med till Malmö. Ett fantastiskt återseende och oerhört berikande för alla ombord att få ta del av Anders erfarenheter från skonerternas tidigare historia. Tusen tack Anders!

Via ett kort stopp i Malmö seglade vi till Göteborg och Stigbergskajen. Där väntade anhängiga och eleverna mönstrade av. Nyckelbesättningen kastade loss och ombaserade ut till Öckerö där vi förtöjde vid Ö-varvet. 11 månaders seglation var till ända för den här gången.

Gladan är nu mitt uppe i samma seglation som *Falken* gjorde. Med en något förkortad och justerad färdplan. Titta in på bloggen så finns den där.

I skrivande stund ligger *Gladan* i Brest efter att ha seglat från Öckerö, via Svendborg där nordiskt

kadettmöte gick av stapeln, och vidare Kielkanalen till Brest med kadetter och läkarstudenter.

10 september kommer nya kadetter ombord och seglationen fortsätter från Brest till Lissabon och Las Palmas där eleverna mönstrar av.

Några veckor senare, den 15 november kommer kadetterna och den 16 november kastar vi loss med kurs mot St Barth igen. Key West blir slutmålet innan jul denna gång. Det baserar vi på erfarenheter från förra året. Det är bättre att ligga hos US Coastguard i Key West än inlåsta i en stor kryssningshamn i Ft Lauderdale.

Senast Atlanten korsades av *Gladan* var 1976, då seglade Sten Gattberg med Rydbergselever till New York och USA:s 200-årsjubileum. Nu är det dags igen.

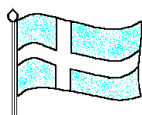
I januari kommer *Falkens* besättning och genomför en elevperiod som sträcker sig kring Floridaområdet.

Den 18 februari 2014 lämnar *Gladan* Key West och seglar en bit norrut längs Florida och sedan bär det av mot Bermuda och slutligen förtöjning den 27 mars i Horta. Där flyger eleverna hem och nya sjömansaspiranter kommer ombord. De är med till Cherbourg i Frankrike där vi sannolikt byter till ytterligare en ny grupp sjömansaspiranter. De får ta *Gladan* hem till Karlskrona där vi mönstrar ombord sista elevkullen för innevarande expedition. Det blir en elevperiod i hemmafartvatten med Sjövärnsskåren och gymnasieskolorna. De får bland annat besöka Visby och Almedalsveckan. Den 10 juli mönstrar eleverna av på Öckerö och *Gladan* skall rustas av för generalöversyn 2014-2015. *Falken* går in på generalöversyn 2015-2016.

Lagom till 70-årsdagen är fartygen finare än någonsin, är målsättningen för alla på divisionen.

Jag passar på att uppdatera läsarna att *Gladan* från och med nu är DC-fartyg med Jerker Schyllert som FC/DC. *Falkens* nya FC heter Thomas Falk. Thomas har många år i fartygen och har närmast tjänstgjort som sekond *Falken* i 4 år.

Jerker Schyllert

FLAGGAN I TOPP

September

4 Ulf Dyberg	70	O
7 Leif Ingmar Högfeldt	80	V
11 Lars Torlamb	75	O

Oktober

7 Ulf-Christer Edman	70	O
15 Ragnar Arvenäs	75	O
16 Björn Borg	75	O
20 Anders Santesson	75	S

November

12 Björn Carlgren	75	O
13 Olof Hermelin	80	O
14 Anders Friberg	80	O

December

5 Lars Bergström	75	O
12 Thorbjörn Roupé	75	O
18 Owe Staaf	70	O
24 Lars-Olof Johnson	70	S
26 Björn Elfström	75	O

ANMÄL ADRESSÄNDRING!

Glöm inte bort att meddela adressändring när Du flyttar. Besättningens postadress finner Du här intill.

E-POSTADRESSER

Med e-post kan vi minska portokostnaden och backlagsförmännens arbete med att skicka ut kallelser och andra meddelanden till Gastarna.

Anmäl/uppdatera därför Din e-postadress med ett mejl till rydbergsgastarna@telia.com

Tryckt hos Haninge Kommuntryck

Aktuella uppgifter om Befälet

Kapten	Sten Gattberg	08-20 33 28 sten@famgattberg.se
1:e Styrman	Bo Johansson	070-558 33 61 bobibobi@bredband.net
2:e Styrman	Lars Bergman	08-717 23 65 lars.h.bergman@gmail.com
3:e Styrman	Jaan Hansson	08-31 41 55 021138772@telia.com
Båtsman	Lennart Stenberg	08-704 92 54 stenbergs@comhem.se
Kock	Gösta af Klint	08-731 90 54 gafklint@msn.com
Matros	Ludvig Thoursie	08-660 21 39 lthoursie@gmail.com
Lättmatros	Lars U:son Lundberg	070-540 59 00 lars.lundberg@usonmarketing.eu

Backlagsförmän:

Ostkusten	Pelle Brandt	08-753 09 18 pelle@pellebrandt.se
Sydskusten	Guy Rosvall	042-738 93 rosvallguy@gmail.com
Vestkusten	Ola Manhed	031-93 28 62 olacmanhed@hotmail.com

Besättningens adresser

Allmän postadress	Teatergatan 3 111 48 Stockholm
e-post	rydbergsgastarna@telia.com
Hemsida	www.sjogard.se/rydbergsgastarna
Ekonomi, fakturor	c/o Jaan Hansson Karlbergsvägen 70 A 113 35 Stockholm

Aktuella priser i slabbkistan

Standert	Ny	160:-
Bordsflagga 18x18 cm		125:-
Blazermärke		100:-
Rydbergsknappen	100:-	
Manschettknappar		125:-
Rydbergsslipsen	specialpris	60:-
Slipshållare		60:-
Vykort fyrmastbarken		5:- /st
Vykort skonert med kuvert		10:- /st
Vykort Sunbeam		5:- /st
Dekal, självhäftande (10 st för 90:-)		10:-

Allt kan köpas vid Backlagsträffarna eller från kansliet. Beställning från kansliet sker genom att sätta in betalning på Besättningen Rydbergsgastarnas Plusgirokonto 5 50 66 -5 och skriva Din beställning på talongen. Till priset för beställda artiklar ska Du lägga 25:- för porto och emballage. Det går också bra att betala mot faktura.

Bårtäcke (blått) med Besättningens emblem finns för utlåning. Kontakta 1:Styrman.